

Հ. Եսայի Գռուզեան. — Բաֆֆի և Հայ վիպագրութիւնը	160
Հ. Եղիա Փէյիկեան. — «Դաւիթ բէկ» ի պատմական աղբիւրները և Միթիարեանք.	172
Յ. Քիւրտեան. — Յովհաննէս Թլկու-րանցիի տաղ «Վասն ստեղծման աշխարհի»	188
Արտաշազդ Արքեպոս. Սիւրմեան. — Պատմութիւն Հալէպի քահանայից	198
Գ. Հնաւեր. — Նիւթեր արեւմտահայ աշխարհաբարի պատմութեան համար	201
Աղիւսն Հ. Ղ. — Հայաստանի ոգին (աշխ. թրգմ. Հ. Վ. Յովհաննէսեան)	207
Այսէն Երկար. — Տրտում	209
Ք. Ա. Հ. — Տառապանքի պահեր	210
Շ. Ծերսեան. — Հայ դպրոց	210
Սմբատ - Բիւրատ. — Լեւոնականի մը յուշատետրը (ինքնակենսագրութիւն)	211
Սրտաւնձտեանց. — Ուղերձ առ Վ. Հ. Ղ. Աւիշանեան վրդ.	215
Հ. Թադէոս Թումանյան. — Անկրօն դաս-տիարակութիւն՝ մեծագոյն աղէտը մարդ-կային ընկերութեան	216
Հ. Վահան Յովհաննէսեան. — Ատտիս Ապէլայի Հայ նկարիչը՝ Հայկ Երզնկա-ցեան	223
J. de Manasse. — Աշոտ Զօրեան (նը-կարիչ)	231
Թորակից. — Զարեհ Մութաֆեան	232
Հրաչ Բաչարեկց. — «Հայունին Պատ-մութեան առջեւ» (գրախօս.)	233
Յ. Քիւրտեան. — «Oriental manu- scripts of the John Frederick Lewis Collection» etc.	234
Քաջարեկց Հրաչ. — «Արեւագալ»	236
Հ. Մ. Յովհաննէսեան. — «Խարբերդի եղեանք»	238
Խմբ. — Քսենէնիկամեայ Յոբելեան քահանայութեան Արհի. Պետրոս. Արքեպոս. Քէտիճեանի	239
Գասապեան Ներսէս. — † Փրոֆ. Ֆրե- տերիք Մաքլէր	242

Շարք տես Գ. Էջ

P. Isaïe Krouzian. — Raffi et le Romanticisme Arménien.	160
P. Elie Païtchikian. — Les sources historiques de «David beg» et les Pè- res Mékhitharistes de Venise	172
H. — Kurdian. — Le poème de J. Toulgourantzi sur la «Création du monde»	188
Mgr. Ardayast Surmèyan. — His- toire des prêtres d'Alep.	198
K. Henassère. — Matériaux pour l'his- toire du dialecte occidental de l'Armé- nien moderne.	201
Alichan P. L. — L'âme de l'Armé- nie (trad. en arm. moderne par P. V. Hovhannessian).	207
Arsène Vergath. — Triste	209
K. P. A. — Des moments de tribu- lations	210
Ch. Dséronian. — L'école Arménienne.	210
Sempat-Burat. — Les mémoires d'un montagnard (autobiographie)	211
Servantsdians. — Hommage au P. L. Alichan	215
P. Th. Tomadjian. — L'éducation sans Dieu le plus grand malheur de la Société humaine	216
P. Vahan Hovhannessian. — Le pein- tre arménien d'Addis Abéba: Haïg Er- zinkatzian	228
J. de Manasse. — Achod Zorian (pein- tre)	231
Correspondant. — Zareh Moutafian.	232
H. Katcharentz. — «La femme Ar- ménienne dans l'histoire» (recension)	233
H. Kurdian. — «Oriental manuscripts of the John Frederick Lewis collec- tion» etc.	234
H. Katcharentz. — «Arévakal»	236
P. M. Hovhannessian. — «Le crime de Kharput»	238
Réd. — 25ème anniv. de l'ordination sacerdotale de Mgr. Pierre Kédidjian	239
Nersès Kassabian. — † Prof. Frédé- ric Macler	242

Voir la suite, page 3.

ԲԱՉՄԱՎԵՊ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ - ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 6-9

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՀԱՏ. Ղ. 2 0-625-0626

ԲԱՅՅԻ

ԵՒ

ՀԱՅ ՎԵՊԱԳՐՈՒԹԵՐՆԸ

(Ծննդեան Հարիւրամեակին առիթով, 1837-1937)

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ցոյցերու մէջ, գրական հատորներով և աղանդներով տօնեցինք յիշատակը մեր ժողովուրդի մեծ վիպա-սանին, որ դար մը առաջ իր «Խենթ»ին մէջ երազեց փառքը մեր ներկայ ժողո-վուրդին և իր «Կայծեր»ով լոյսը բոցնկ-ցուց նոր սերունդի նոր մտայնութեան, և երեսուն տարի անշարժ տեսլականէ մը ղիւթուած, զանգը հնչեցուց ազգային գի-տակցութեան:

Մեզմէ դար մը առաջ, բայց իր հա-տորները դեռ գրասեղաններու վրայ են և սերունդէ սերունդ միշտ նոր կայծեր առաջ կը բերեն, որովհետեւ կը բովանդակեն ցեղի մը դարաւոր երազը, որ մինչեւ իր իրականացումը յոյսեր կը ներշնչէ:

Ազգային մամուլը իր բոլոր ճիւղաւո-րումներով գրադեցաւ Բաֆֆիով և Բաֆ-ֆիական հարցով: Ամսագիրներ և օրաթեր-թերը գրեթէ բոլորն ալ լայն էջեր նուի-րեցին անոր կենսագրականին, գործերուն և հայեցակէտներուն շուրջ. զայն կոչե-

ցին՝ Ռազմավար Վիպասան, Ռահվիրայ մեր ազգային Յեղափոխութեան:

ԲԱՅՅԻ ԵՒ ՎԵՊԸ

Բաֆֆի մեր նոր Գրականութեան դէմ-բերուն մէջ ամենէն արտադրողներէն է. վիպական սեփն մէջ քնաց անգերանգան-ցելի. իր հատորները վէպերով և վէպիկ-ներով, իր վիպութեան համաձայն, շուրջ 50-ի կը հասնին: Նիւթերու այսքան թաղմանութեան մէջ սակայն մէկ նպա-տակակէտ — գաղափար կը տիրապետէ բո-լորին վրայ, այսինքն է՝ Ազգային «Խնը-նաքնութեան», անձնապաշտպանութեան և ազատագրութեան գաղափարը. կամ այժմեական բացատրութեամբ՝ «Հայկական Հարցը», որուն ամենէն պայքարող ուժը Բաֆֆի եղաւ՝ գրական ասպարէզի վրայ: Վէպը Բաֆֆիի ազդեցութեան տակ դար-ձաւ զօրեղ և ներուժ ազդակ մը ազգային «Խնընաքնութեան» և գիտակցութեան զարթոյնին, կապուեցաւ ժամանակակից

Կը յաջորդէր վերադարձը վենետիկ, նորէն պտոյտներ, հրաժեշտի ողջոյն Ս. Ղազարու գոջար կողմէն և բարի աղգանութեամբ Հայրերուն ու մեկնում դէպի Հոռոմ - Նափոլի Սեպտեմբեր 13ին:

Հարկ կայ ըսել թէ սրաի որպիսի հըր-ճուանք, ինչքան յիշատակներ գեղեցիկ ու սրբազան օծեցին մեր սաներու հոգին, ու ա-նոնք գոհ և երջանիկ պիտի պահեն նախանձով ու գուրգուրանքով այդ ամէնը որպէս հոգեկան հարստութիւն միանգամայն կրթիչ և սփոփա-րար իրենց ամբողջ կեանքին մէջ:

ՈՒՂԵՅԻՑ

ՈՒՍ. Ն. ԵՕՐԿԱ ԵՒ ՌՈՒՄԷՆ ՌԻՍՈՒՑԶՈՒ-ՀԻՆԵՐ Ի Ս. ՌԱՓ. ՎՐԺ. ԵՒ Ս. ՂԱԶԱՐ

Տարւոյս հայ և օտար բազմութիւ ականաւոր այցելուներու շարքէն որոնք Ս. Ղազար եկան՝ կը յիշենք հոս Ուս. Եօրկայինը՝ Յունիս 3-ին:

Մեծ գիտնականը որ վերջերս կրկին քաղա-քական բարձր պաշտօն ստացաւ՝ իբրեւ անգամ ռուսական թագի բարձրագոյն խորհուրդին՝ նախորդ անգամներուն պէս մինակ չէր, այլ իրեն շքախումբ կազմած կը բերէր Հոռոմի Ռումա-նական դեսպանը, և Վէլէնի տէ Մոնթէի մի-սինարուհիները, այսինքն ուսուցչուհիներ՝ ու-րոնց ինք անձամբ տարուան մը շրջանին ընդ-հանուր համայնագիտական կրթական - հմտական դասեր կու տար, ինչպէս նաեւ գործնական հրա-հանգներ լեզուներուն մէջ զարգանալու:

Առաջին ընդունելութիւնը տեղի ունեցաւ Մուրատ - Ռաֆ. Վարժարանի մէջ, ուր Ուս.ին աշակերտութիւնը սքանչելի ճաշակ մը տուաւ ռումէն ժողովրդական երգին ու պարին, որոնց իմաստն ու նշանակութիւնը արեւելեան շնորհ-քով օծուն՝ կանխաւ կը մեկնէր ունկնդիրնե-րուն՝ նոյնինքն Ուս. Եօրկա:

Մշակութային այդ հանգէսը կը պատուէին Ռաֆաէլ Բենիտի. Աբբասօր, Գերպ. Յովհաննէս Արքեպս. Նազլեանի հետ Միաբանութեան Հայրեր և հայ ու օտար բարձրաստիճան հիւ-րեր:

Ուս.ը խորին շնորհակալութիւն յայտնեց Միաբանութեան՝ ամէն առթիւ մեր ցոյց տուած յարգանքին և պատիւներուն համար իրեն և իր ռումէն հիւրասէր աղգին:

Հանգէսը յաւելուած մ'ալ ունեցաւ անակն-կալ երեւումովը վարժարանիս դահլճին մէջ Քարոլ Թագաւորի Նիքոլա եղբորը՝ որ ծափա-հարու թեամբ ողջունուեցաւ և ամենուն ուշա-դրութեան և յարգանքին առարկայ դարձաւ:

Երկու օր վերջ տեղի ունեցաւ պաշտօնական այցելութիւնը ի Ս. Ղազար, ու իսկապէս կըր-թական գեղարուեստական բնոյթ ունէր. Ուս.ը ինք վանքի մուտքէն սկսած էր Հայ մշակոյթի գեղօնն ընել ու տեսակները բացատրել իր հե-տեւորդներուն՝ դեսպանին և ուսուցչուհիներ-րուն:

Ընդհ. Աբբասօր կողմէն - որ հիւանդ էր - փու-թացին ընդունել ղերենք Ռաֆաէլ Բենիտի. Արթու-ռական և Քարաուզարը և երկգագոյն Հայրեր: Աւելի քան երկու ժամ տեւեց այցելութիւնը: Ի յարգանս Ուսուցչուհիներին՝ իր հետեւորդնե-րուն առջեւ բացուեցան ոչ միայն վանքիս դրա-տունը, ձեռագրատունը և թանգարանները, այլ նաեւ բացառաբար Եկեղեցւոյ և վանքին յատուկ գանձարաններէն հանուեցան և ցու-ցադրուեցան եկեղեցական ու պատմական թան-կագին հնութիւններ ոսկի, արծաթ, մետաքս՝ միշտ հայ արուեստի վերաբերեալ:

Ճաշարանին մէջ Ուս. Եօրկայի և դեսպանին առանձին և միաներուն ալ ճոխ պատիւներ և հիւրասիրութիւն եղաւ վարդանուշով, անուշե-ղէնով և ըմպելիներով, և յետոյ նուիրուեցան ամենուն՝ գրքեր և վանքին յիշատակներ:

Միտական երգերէ վերջ, Ուս. Եօրկա ջեր-մագին շնորհակալութիւն յայտնեց և ամէնքն ալ չափազանց գոհ մեկնեցան: Երեք ամիս վերջ Հոռոմի դեսպանը կրկին Ս. Ղազար կը վերա-դառնար բարեկամներով, անգամ մ'ալ վայե-լելու վանքին հայ հմայքը և իր երախտագի-տութիւնն յայտնելու նախորդ բացառիկ այցե-լութեան համար:

ԽՄԲ.



էջ

Հ. Մ. Ճ. - Գարդնախան և անդիսներ	
Ա. Բարիզ. - Մուրատեան վարժարան - Բա-րերարաց յիշատակին - Մարգահանդէս - Ամսվերջի հանդէս	247
Խմբ. - Բ. Վենետիկ. - Ամսվերջի հան-դէս - Մուրատ-Ռաֆ. վարժարանի	250
Թորակից. - Գ. Աղեքսանդրիա. - Ամա-վերջի հանդէս Միսթարեան վարժարանի	253
Ուղեկից. - Աղեքսանդրիոյ Միսթա-րեան վարժարանի սաները - Հոռոմ - Վե-նետիկ	255
Խմբ. - Ուս. Ն. Եօրկա և Ռումէն Ուսուց-չուհիներ ի Մուրատ-Ռաֆ. վարժ. և Ս. Ղազար.	256

P.

P. M. Dj. - Fêtes scolaires - A. - Au Collège S. Moorat à Sèvres - A la mémoire des bienfaiteurs - Concours gymnastique - Fêtes de fin d'année.	247
Réd. - Fêtes de fin d'année au Col-lège Moorat-Raphaël de Venise	250
Correspondant. - Fêtes de fin d'année au Collège Mékhithariste d'Alexandrie	253
Touriste. - Les élèves du Collège Mékhithariste d'Alexandrie à Rome et à Venise	255
Réd. - Prof. N. Jorga et les missionai-res de Velen de Munte au collège M. R. et à St. Lazare	256

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ

Անարու Տատուրեան. - Մագաղաթներ. տպ. Փարիզ, 1937, էջ 304, ֆր. 40:
Վ. Շանկար. - Նորգիր (կիլիկեան պատմա-վէտ). տպ. Աղեքսանդրիա, 1938, էջ 112.
Տորք. Վ. Թորգոմեան. - Երեմիա Չէլէպիի Քթօմիքեան Ստամպուլի պատմութիւն. հատ. Գ. Ազգային Մատենդ. ձեռ. տպ. Վիեննա, 1938, էջ 16 + 294, գ. ֆր. 3.
Հ. Ն. Վ. Ալիկեան. - Մատենագրական շե-տագոտութիւններ. (քննութիւն և բնագիր). հատ. Գ. Ազգ. Մատենդ. ձեռ. տպ. Վիեն-նա, 1938, էջ 1 + 406, գ. ֆր. 4.
Զ. Ասատուր. - Հարսը. տպ. Պոսթըն. Մա-տենդ. «Արմենիա». թիւ 1, էջ 48, սէնթ 50.
Ա. Թերզիպալեան. - Արծիւը իր բոյնին մէջ. տպ. Փարիզ, 1938, էջ 246, ֆր. 15.
Prof. V. Totomianiz. - Le rôle des Ar-méniens dans la civilisation mondiale. Bel-grade, էջ 148, ֆր. 40.
Յ. Մարաշեան - Գոտապեան. - Հայրենի Տա-րեցոյց. տպ. Փլովար 1938, Ա. Տարի, էջ 160, Լեւ 40.
Կ. Սարգ. Տէր-Միրտիլեան. - Պատկերանք Բիզանդական կայսրութեան մէջ և մերձաւոր երկուցիներ Հայաստանի մէջ. (Գերմ. բնա-գրէն թրգմ. Տօթթ. Ա. Արեղեան) Մատ. Գոտ-րեան թ. 14. տպ. Երուսաղէմ, 1938, էջ 16 + 295, գ. տ. 12.
Յուշարձան Աստուածաշունչի Հայերէն քարո-մանուրեան 1500 ամեակի. - Տպ. Երուսա-ղէմ, 1938, էջ 560, 3 լիւ.

Ե. Օտեան. - Պատերազմ և... խաղաղութիւն (ընտանեկան նամակներ). մատենաշար «Շանթ» թ. 5. տպ. Փարիզ, 1938, էջ 40, ֆր. 5.
Արդի Հայ Գրականութիւն «Հայ գրագէտներու բարեկամներ» Մատենդ. 11. Ա. հատոր. - Արտասահմանի գրողներ. տպ. Փարիզ, 1938, էջ 232, ֆր. 25.
Մ. Մագիստրոս Արքիպ. Տ. Մովսիսեան. - Հայկական երեք մեծ վանքերի՝ Տաթևի, Հա-ղարծնի, և Գաղի եկեղեցիները և վանական շինութիւնները. Գորեան Մատեն. թ. 12. տպ. Երուսաղէմ, 1938, շիւին 3.
Շ. Նարդուհի. - Երուսաղէմ, Երուսաղէմ... տպ. Փարիզ, 1938, էջ 88, ֆր. 5.
Գր. Յ. Միսթարեան. - Պարտիզակ ու Պարտի-զակցիւն. տպ. Գահիրէ, 1938, էջ 983, տու-լար 2.
Գ. Հանրիս (Թրգմ.) Շ. Ա. Ստեփանեան. - Արծիւներու որջը. Մատենաշար «Արաքս», թիւ 3. տպ. Աղեքսանդրիա, 1928, էջ 240, գին. Ե. Գ. 12.
Ժ. ար Ֆերոտի. (Թրգմ.) Շ. Ա. Ստեփանեան. - Փառք. Մտն. «Արաքս» թ. 4. տպ. Աղեքս. 1929, էջ 244, Ե. Գ. 12.
Բօյ Տիվիստ. (Թրգմ.) Շ. Ա. Ստեփանեան. - Ճալմա լա Տուպլը (Զոյգ ճալմաները) Մտն. «Արաքս» թ. 5. տպ. Աղեքս. 1929, էջ 365, գին. Ե. Գ. 15.
Հ. Ռայտըր Հակարտ. (Թրգմ.) Շ. Ա. Ստեփա-նեան. - Աշխարհի սիրտը, Մտն. «Արաքս» թ. 8. տպ. Աղեքս. 1930, էջ 550, Ե. Գ. 25.